

Hållbarhetsbokslut 2016

Ystads kommun

Hållbarhetsbokslut 2016, Miljöprogram

Detta hållbarhetsbokslut för 2016 är årets uppföljning av hur arbetet går med att verkställa åtgärderna och målen som har satts upp i kommunens Miljöprogram och Folkhälsopolitiska program. Ystads kommuns målstyrning har fem övergripande mål varav ett är att *"Ystads kommuns verksamheter ska arbeta utifrån Miljöprogrammet och Folkhälsopolitiskt program"*, detta för att den politiska visionen 2030 ska utmynna i det hållbara samhälle som kommunen vill se i framtiden.

Miljöprogrammet för Ystads kommun är antaget av kommunfullmäktige 2014. Handlingsplaner har under 2015 arbetats fram och antagits av verksamheternas och bolagens nämnder/utskott respektive styrelse. En sammanställning av handlingsplanerna till miljöprogrammet redovisades för kommunfullmäktige 2016-05-19. Åtgärderna ska tillsammans bidra till att uppnå det övergripande målet i miljöprogrammet *"Ystads kommun överlämnar till nästa generation ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför kommunens, regionens och Sveriges gränser."* samt de fem strategiska miljömålen som är antagna i kommunen. Under hösten 2016 har miljöombud från kommunens olika förvaltningar och bolag haft en första träff för uppföljning av handlingsplanen till miljöprogrammet.

Uppföljningen visar att miljöåtgärder pågår inom en stor del av kommunens verksamheter. 66 % av aktiviteterna i handlingsplanen som gäller fram till 2020 är redan genomförda eller pågående (158 av 239 st). Det har även framkommit att en översyn för att samlat se över kommunens mål, åtagande och aktiviteter inom miljö behöver ske. Kommunen har antagit flera styrdokument där arbetsätt och åtgärder för att nå mål som är kopplade till miljöprogrammet specificeras. Då miljöprogrammet ska inkludera dessa behöver en översyn genomföras parallellt som den djupare utvärdering av handlingsplanen för miljöprogrammet som avses genomföras under 2017, detta för att kunna utvärdera om kommunen når målen med åtgärderna i handlingsplanen samt för att hitta de åtaganden där lednings- och samordningsansvariga samt arbetsgrupper behöver tillsättas.

Strategiskt miljömål 1:

Havet, sjöar och vattendrag har en god miljö

Mål och riktlinjer¹

Vatten- och avlopps nätet fullt utvecklat, utbyggnad av reningsverk och vattenverk enligt plan (2015-2020). (Vision 2030)

VA-verksamheten och dess anläggningar ska bedrivas och förändras på ett säkert sätt så att människa och miljö inte utsätts för risker, vare sig idag eller för kommande generationer. (Vattenplan för Ystads kommun)

Värdefulla vattendrag och vattenområden skall ha ett långsiktigt skydd. (Naturvårdsprogram för Ystads kommun)

Trend och utveckling

Kommunens förvaltningar och bolag har arbetat på bred front med olika åtgärder för att uppnå miljömålet om att havet, sjöarna och vattendragen ska ha en god miljö. Nedan följer några exempel från verksamhetens fortlöpande arbete.

Vattenplanen för Ystads kommun antogs av kommunfullmäktige den 15 september 2016.

Vattenplanen sträcker sig fram till år 2030 och med beslutet om fastställande har Ystads kommun åtagit sig att arbeta utifrån planens syfte, åtgärder och tidsramar. Vattenplanen utgör därmed ett underlag för kommande investeringsbudgetar och VA-taxeutvecklingen.

Vattenplanen ska säkerställa en långsiktigt ekonomiskt hållbar vatten- och avloppsförsörjning med hänsyn till människors hälsa och miljö. Planen ska vara ett verktyg för en samordnad planering av VA-frågorna i kommunen, så att utveckling och åtgärder genomförs på ett effektivt och rättssäkert sätt för att möta tillväxtnålet 1 % befolkningsökning per år.

Ombyggnation av avloppsreningsverket Sjöhög blev klar hösten 2016 och kommer nu att generera bättre rening och större kapacitet. Anläggningen kan ta emot 3 000 kubikmeter avloppsvatten varje timme vilket motsvarar volymen av 20 000 badkar eller tre miljoner mjölkpaket. Den maximala halten kväve som får släppas ut från avloppsreningsverket har minskat från 15 mg/l som var tillåtet innan ombyggnaden till 10 mg/l idag. Detta är en minskning av det årliga utsläppet från Sjöhög till Östersjön med ungefär 30 ton kväve. Den maximala halten fosfor som får släppas ut från avloppsreningsverket minskar även den, från 0,5 mg/l innan ombyggnaden till 0,3 mg/l idag. Detta motsvarar en minskning av det årliga utsläppet från Sjöhög till Östersjön med ungefär 1,2 ton fosfor.

Tillståndet i kommunens vattendrag visar på en huvudsakligen måttlig ekologisk status trots en långsamt avtagande kväve- och fosforhalt. De vattenförekomster som inte har måttlig status har otillfredsställande eller dålig status

Exempel på aktiviteter under 2016

I Vattenplanen ingår bland annat planen för VA-utbyggnad utanför nuvarande verksamhetsområde, vilken omfattar cirka 650 fastigheter som idag har enskilda avlopp som riskerar att påverka omgivande miljö. I och med att Vattenplanen antogs kunde arbetet för utbyggnad av kommunalt avlopp till det första området påbörjas under 2016. Området omfattar 79 fastigheter i Öja by, Öja norrut och längs med väg 19. Informationsmöte hölls med berörda fastighetsägare i oktober 2016. Under 2017 sker byggstart och projektet beräknas vara färdigställt under 2018.

Under 2016 stod Ystads kommun värd för Havsresan. Havsresan är ett samverkansprojekt som syftar till att sprida kunskap om havet för att öka förståelsen för det som havet kan ge, men också vilka miljöproblem som påverkat havet och det marina livet. Havsresan Ystad har genom olika aktiviteter synliggjort engagemang, arbete och verksamheter som står i relation till havet med syfte att öka viljan att förvalta havet väl. Bland annat anordnades Havets dag, Briggen Tre Kronor och initiativet Hållbara Hav besökte Ystad, det hölls föredrag och seminarier om kustförvaltning, marint skräp, navigationens historia och mycket mer.

1. Exempel på mål från andra kommunala dokument kopplade till det strategiska miljömålet.

I den marinpedagogiska förstudien som pågick under 2016 har cirka 400 barn och elever varit engagerade. Barn och elever från förskola, förskoleklass, lågstadiet, mellanstadiet, högstadiet, grundskola, mottagningsskola, gymnasiet samt gymnasieskolan har deltagit i de marinpedagogiska programmen.

Programmets namn för de olika åldrarna var: *Bland tångräkor och sågtång* där de yngre barnen har fått kunskap om sin närmiljö – havet och lärt sig namnet på något/några djur och växter och deras livsmiljö, *Mitt oändliga hav* där elever på mellanstadiet har fått förståelse för havets betydelse för såväl vår närmiljö som i ett globalt perspektiv samt *Marinpedagog för en dag* där de äldre eleverna har fått testa olika metoder för provtagning med analys och fått en

förståelse för hur biologiska faktorer kan variera mellan olika marina miljöer.

Alla utvärderingarna som är gjorda från testklasserna i förstudien visar att den marinpedagogiska verksamheten fyller en viktig funktion i Ystads kommun där det idag råder brist på verksamheter, upplevelser och aktiviteter inom området hållbar utveckling av marin miljö. Under 2017 kommer den marinpedagogiska verksamheten att fortsätta i projektform och ännu fler barn och elever kommer att få ta del av aktiviteterna

Kommunens lokalvård arbetar med att minska kemikalieanvändningen genom att införa ett doseringssystem som är ett innovativt skumkoncept för snabbare och bättre rengöring samt för bästa möjliga användarsäkerhet med exakt och automatisk dosering.

Genomförda aktiviteter under 2016

Sammanställningen av genomförandet av miljöprogrammets handlingsplan visar att 56 % (22 åtgärder) är genomförda eller var påbörjade/pågående under 2016.

Strategiskt miljömål 2:

Förvaltningen av kommunens mark- och vattenresurser är hållbar.

Mål och riktlinjer¹

Kommunen ska ha förmåga att hantera störningar i dricksvattenförsörjningen samt vidta nödvändiga åtgärder i VA-anläggningen för att långsiktigt trygga en säker leverans av dricksvatten. (Vattenplan för Ystads kommun)

Viktiga vattentäkter ska genom vattenskyddsområden med föreskrifter ges långsiktigt skydd med hänsyn till nuvarande och kommande generationers behov. (Vattenplan för Ystads kommun)

Ystads kommun är en trygg och säker kommun. (Folkhälsopolitiskt program)

Alla barn har trygga och goda uppväxtvillkor. (Folkhälsopolitiskt program)

1. Exempel på mål från andra kommunala dokument kopplade till det strategiska miljömålet.

Trend och utveckling

Under våren 2016 har IVL Svenska Miljöinstitutet tillsammans med Svensk Försäkring genomfört en enkätundersökning för att kartlägga hur Sveriges kommuner arbetar med klimatanpassning. Resultaten från undersökningen har legat till grund för en jämförelse och ranking av kommunernas arbete. Syftet är att undersöka hur långt kommunerna har kommit i sitt anpassningsarbete. Bland 190 kommuner som svarade på enkäten blev Ystads kommuns klimatanpassningsarbete rankat som 11.

För att hushålla med marken pågår fortlöpande arbetet med att skapa nya bostäder genom förtätning. Under 2016 antogs detaljplaner för Dammhejdan, Geijer 4 och Ottiliana 41 som medger detta. Under året har även arbete med flera andra planer pågått, men där detaljplanerna ännu inte är klara. Det är till exempel Daggkåpan, Lillö, Mejeriet och Urmakaren. I alla dessa siktar kommunen på att skapa förutsättningar för flera nya bostäder, och höja exploateringsgraden jämfört med tidigare, samtidigt som målet också är att det ska bli attraktiva områden med goda närmiljöer. Under året har kommunen också sagt nej till ett par förhandsbesked ute på landet, med hänsyn till den värdefulla jordbruksmarken.

Den fördjupade översiktsplanen, som antogs under 2016, pekar ut delar av befintligt hamnområde som ett område där kommunen ska arbeta för att det ska bli blandad stadsbebyggelse. Fler ska kunna bo och verka i detta vatten- och kollektivtrafiknära läge.

Exempel på aktiviteter under 2016

Ystad Energi AB arbetar fortlöpande med rening av aska vid fjärrvärmeproduktionen. Målet är att minst 90 % av askan ska återföras till skogen. Tidigare har askan gått till olika former av deponi. Genom ett antal ombyggnader av förbränningspannorna kan askan nu återföras till skogen som näring och sluta ett kretslopp. Arbetet följs upp årligen och i diagrammet nedan syns det att målet är uppnått. Lila staplar innebär att askan går till Sysav för deponi och gröna staplar innebär att askan återförs till skogen genom det avtal med Askungen Vital AB som kommunen har.

Genomförda aktiviteter under 2016

Sammanställningen av genomförandet av miljöprogrammets handlingsplan visar att 50 % (13 åtgärder) är genomförda eller var påbörjade/pågående under 2016.

Strategiskt miljömål 3:

Natur- och kulturvärden bevaras, den biologiska mångfalden är stor och det finns goda möjligheter för friluftsliv.

Mål och riktlinjer¹

Andelen naturområden för rekreation, samt "orörd" natur ska beaktas i och i anslutning till bebyggelse. (Naturvårdsprogram för Ystads kommun)

Samhället är utformat så att det ger förutsättningar för fysisk aktivitet. (Folkhälsopolitiskt program)

Ystad kommun verkar för att andelen jordbruksmark med miljöstöd för ekologisk odling ökar (Energi- och klimatstrategin)

Trend och utveckling

Arealen av skyddade områden har ökat med 7,5 km² eftersom de statliga reservaten Ållskog och Fyledalen har bildats. Totalt är 34,28 km² yta skyddad i kommunen, varav 4,55 km² utgörs av vatten. Den totala skyddade ytan utgör knappt 10 % av kommunens yta (350 km²). 70 % utgörs av jordbruksmark. 2015 hade tio-i topp kommunerna mellan 28% och 59% av ytan skyddad (SCB 2015-12-31). I syfte att stärka den biologiska mångfalden slås cirka 31 ha av kommunens grönytor 1-2 gånger årligen. Andelen ekologisk odlad åkermark har minskat något från föregående år. Däremot har andelen åkermark som är under omställning till ekologisk produktion ökat.

De marinbiologiska kontroller som genomförs årligen som ett led i arbetet med strandfodring uppvisar varken negativa eller positiva effekter på tåkten och i utläggningsområdena. De kontroller som görs är bottenfaunaoriver och provfiske. Vid årets provfiske fångades fler olika arter än vid tidigare provfiskningar (19 olika arter i jämförelse med genomsnittet 12 arter). Kontrollerna har genomförts sedan 2011 och tidigare har som mest 16 olika arter fångats (2013 och 2014). De nya arterna som hittats kan förklaras genom att det har varit ett högre inflöde av vatten genom Öresund än tidigare. När det gäller bottenfaunaprovtagningen visar kontrollerna att arter och antal individer varierar mer mellan år och provpunkter än mellan de prover som är tagna inom påverkad respektive opåverkad havsbotten.

Exempel på aktiviteter under 2016

Med statligt stöd (LONA) och egen finansiering bygger kommunen en tillgänglighetsanpassad spång och brygga vid Marietorpsdammen i det kommunala naturreservatet Norra Sandskogen. Tanken är att det så småningom ska finnas en tillgänglighetsanpassad spång eller stig runt hela dammen.

En grupp tjänstemän från olika förvaltningar, som är delaktiga under olika faser av exploateringsprocessen, fick under hösten fortbildning om ekosystemtjänster och ekologisk kompensation. Utbildningen utfördes av Enetjärn Natur och initierades av Avdelningen för Hållbar utveckling.

Genomförda aktiviteter under 2016

Sammanställningen av genomförandet av miljöprogrammets handlingsplan visar att 44 % (18 åtgärder) är genomförda eller var påbörjade/pågående under 2016.

1. Exempel på mål från andra kommunala dokument kopplade till det strategiska miljömålet.

Strategiskt miljömål 4:

Alla verksamheter i kommunen har en konsumtion som är skonsam för miljön och socialt hållbar.

Mål och riktlinjer¹

Stimulera hållbar matutveckling och ta fram livsmedelsstrategi med perspektiv miljö, hälsa och näringsliv (2015-2020) (Vision 2030)

Miljöhänsyn och socialhänsyn i (Inköps- och upphandlingspolicyn)

Andelen inköpta ekologiska livsmedel i den kommunala verksamheten är minst 35 procent till 2020. (Policy för hållbar mat)

År 2020 är den totala mängden hushållsavfall per person mindre än år 2015 (Avfallsplan – mål och strategier)

Trend och utveckling

Som en Fairtrade City har Ystads kommun åtagit sig att sätta upp mål för sin etiska konsumtion. Målet att år 2016 köpa in 100 % Fairtrade-certifierade bananer, kaffe och te har dessvärre inte uppnåtts, men andelen ökar succesivt (se tabell). Framförallt har andelen Fairtrade-certifierat te ökat från 4 % 2014 till 67 % till 2016. Andelen bananer, som var relativt hög från början, är störst på 93 %. Inför 2017 ska kommunen sätta nya mål för den etiska konsumtionen och tanken är då att förslag till två nya produktgrupper ska tas fram årligen av styrgruppen för Fairtrade i samarbete med upphandlingsavdelningen. Förslagen på produkter tas fram med hänsyn till vilka avtal som löper ut och syftar också till att skapa en jämn fördelning av eventuella relaterade kostnader mellan nämnderna. Målet är att 100 % av vald produkt som köps in ska vara Fairtrade-certifierad eller motsvarande.

Tidigare mål gällande bananer, kaffe och te fortsätter att gälla även när nya produktgrupper tas in. Syftet är att få en kontinuerlig ökning av antalet produkter som är Fairtrade-certifierade eller motsvarande i den offentliga konsumtionen.

Produkt	Andel Fairtrade-certifierade produkter i procent (%) av kommunens inköp		
	2014	2015	2016
Bananer	48 %	70 %	93 %
Kaffe	33 %	51 %	69 %
Te	4 %	14 %	67 %

När det gäller inköp av ekologiska livsmedel har kommunen själv satt ett mål i Policyn för Hållbar mat som antogs under 2016 (se under rubriken Mål). Under 2016 har andelen ekologiska livsmedel som har köpts in av samtliga kommunala verksamheter ökat från 13 % till 16 %. Andelen ekologiska livsmedel som köpts in till skolor och förskolor har ökat från 18 % till 20 %.

Målsättning för Ystad kommun är att samtliga skolor/förskolor skall vara miljöcertifierade med Grön Flagg 2020. Marietorps naturskola är samordnare för Grön Flagg i kommunen. Erfarenheter från andra kommuner har visat att det är en framgångsfaktor, att samordnare finns. 2015 riktade Marietorps naturskola information och andra insatser främst mot förskolor. 2014 var en av kommunens förskolor certifierad, idag är 7 certifierade, 5 arbetar med sin handlingsplan och en har inte gjort anmälan än. Flera fristående förskolor arbetar också med verktyget Grön Flagg.

I skolan är lärande för hållbar utveckling ett prioriterat område under läsåret 2016/2017. 2015 var ingen skola certifierad, idag är två F-6 skolor, Grundsärskolan och Parkgymnasiet certifierade. Övriga skolor är på gång antingen har de anmält sig eller skall de anmäla sig. Grön Flagg bygger på elevers delaktighet och inflytande. Arbetsättet skall sträva mot att ge barn och elever handlingskompetens inte bara kunskaper om hållbar utveckling utan också kraft och förståelse för att handla.

1. Exempel på mål från andra kommunala dokument kopplade till det strategiska miljömålet.

Exempel på aktiviteter under 2016

Ystads bibliotek har under året arbetat aktivt för att sprida kunskap och inspiration om återbruk, återvinning och miljö. I linje med utmärkelsen Miljönär, ett samarbete med kommunens avfallsenhet, erbjöds föreläsningar och verksamhet. En gång i månaden öppnades välbesökta DIY-club, en kreativ verkstad där alla kan återbruka, skapa och handarbete. Långfredag på biblioteket, en dag i klimatets och hållbarhetens tecken, arrangerades i november. Retoy, där barn ges möjlighet att byta leksaker, var på plats för andra gången under året. Två föreläsningar för vuxna erbjöds, varav den ena hölls av Rustan Nilsson, miljöpedagog på Sysav. Fyra föredrag med tema hav och vatten hölls på stadsbiblioteket under hösten. Föredragen var ett arrangemang under Havsresan.

Under 2016 har AB Ystadbostäder utökat sitt hållbarhetsarbete genom att införa textilåtervinning på bostadsområdena samt genom att delta i ett riksomfattande projekt tillsammans med Avfall Sverige och Miljödialog om att begränsa avfall i det egna arbetet. Satsningen handlar för om att minska antalet kemikalier i verksamheten och därmed också avfallet. Ystadbostäder har mycket framgångsrikt lyckats få ner kemikalielistan till en femtedel av vad som fanns på listan vid årets start.

I strävan mot ett hållbart samhälle genom bland annat aktivt arbete för avfallsminimering startades kommunens eget återbrukssystem off2off upp under våren 2016. Off2off är en "blocketliknande" funktion för inventarier som är för bra för att slängas och som då får en andra chans genom återbruk.

Månadsvisa rapporter utgör underlag för den första årsrapporten för perioden mars-dec 2016 och pekar på ett gott resultat för uppstarten. 183 produkter har bytt ägare motsvarande en besparing på 8 610 kg CO₂ (vilket motsv. utsläpp för 5 500 mil med bensindrivna småbil) och 73 689 kWh (motsv. 2 500 h lystid för 500 st 60 W lampor). Portalen har 985 registrerade användare och 15 231 sidvisningar har gjorts vid 2 834 besök. De mest frekventa återbrukarna denna första period är Socialförvaltningen.

Kommunen har genom återanvändningen därutöver sparat drygt 330 tkr vilket motsvarar 132 kr per anställd (2 500 anställda). Ystads resultat kan jämföras med första kommun ut med återbruksportalen, Malmö stad. Malmös besparing för period jan-dec 2014 landade på 163 kr per anställd.

Genomförda aktiviteter under 2016

Sammanställningen av genomförandet av miljöprogrammets handlingsplan visar att 78 % (56 åtgärder) är genomförda eller var påbörjade/pågående under 2016.

Strategiskt miljömål 5:

Transporter och infrastruktur är miljöanpassade och möjligheter finns till ett liv fritt från fossilt bränsle

Mål och riktlinjer¹

Växthusgasutsläppen ska ha minskat med 60 % till 2020. (Energi och klimatstrategin)
Fossilbränslefri och klimatneutral kommun 2020 - Ystads kommuns fordon ska drivas av förnybar energi. (Vision 2030)

1. Exempel på mål från andra kommunala dokument kopplade till det strategiska miljömålet.

Trend och utveckling

Kommunen har antagit utmaningen att bli fossilbränslefri till 2020 inom transporter, el och uppvärmning. Nära 100 % av uppvärmningen av kommunala bostäder kommer från förnyelsebara källor. Andelen förnybar eller återvunnen energi i kommunala lokaler är 97,7 %. Den genomsnittliga energianvändningen i kommunens egna byggnader var under 2016 152 kWh/m² vilket är 37 kWh/m² lägre jämfört med 2010. I stort handlar arbetet om att se över ventilation, värme, belysning och vattenanvändning. Nettoutsläppen av CO₂ från den inköpta elen är 0 ton/år eftersom Ystads kommun köper in el som är märkt "Bra miljöval".

Växthusgasutsläppen i Ystads kommun som geografiskt område hade 2014 minskat med 43 % sedan 1990 (nationella emissionsdatabasen länsrapport 2016-06-27). Statistiken är dessvärre inte jämförbar med den statistik som presenteras i Energi- och klimatstrategin (minskning av växthusgasutsläppen med 53 % mellan 1990 och 2012), då en nationell justering av emissionsstatistiken har genomförts. Statistiken visar dock på en successiv minskning av växthusgasutsläppen sedan 1990. För att nå målet om en minskning på 60 % till 2020 (Energi- och klimatstrategin) krävs emellertid fortsatta åtgärder.

Exempel på aktiviteter under 2016

Under 2016 utförde Ystad Energi AB tester med att byta ut bränslet i en Eo1 panna (oljepanna, fossilt) mot RME (rapsmetyleter som är olja tillverkad av Skånsk raps). Till en början utfördes endast kortare tester under några dagar, några timmar per dygn. Mätningar utfördes under dessa tider. Pannans kapacitet, brännarens prestanda och ett antal parametrar i rökgaserna kontrollerades. Inga avvikelser till nackdel för RME kunde konstateras. Efter dessa kortare test togs beslut att testa över längre tid för att fånga upp eventuella långtidseffekter. Dessa tester pågår just nu (feb 2017). En mindre panncentral i Hedeskoga förbränner RME kontinuerligt då ett behov finns för fjärrvärmeproduktionen. Till idag (feb 2017), har cirka 40 m³ RME använts med gott resultat. Arbetet kommer att fortsätta under 2017 och förhoppningsvis utvecklas mer.

Den nyanlagda solcellsanläggningen på Bellevue hemmet är Ystads största med 235 paneler och en yta på 289 m². Sedan starten i juni har anläggningen producerat 28 MWh.

Ystad Hamn Logistik AB bytte, under 2016, ut två stycken oljepannor på 930 kW /st till en luft/vatten värmepump på 9 kW med 3 kW el-patron för extra kalla dagar i hamnens två lokaler på cirka 11 000m².

Grunden till den enorma nedgången i kW, är att uppvärmningen av lokalerna sågs över och reducerades till enbart kontorsdel om cirka 230 m². Genom att göra detta sparar hamnen cirka 25 m³ diesel/år samt att den nya luft/vatten- pumpen enbart använder förnybar el.

Genomförda aktiviteter under 2016

Sammanställningen av genomförandet av miljöprogrammets handlingsplan visar att 80 % (49 åtgärder) är genomförda eller var påbörjade/ pågående under 2016.

Hållbarhetsbokslut, folkhälsopolitiska programmet

På kommande sidor presenteras en uppföljning av det folkhälsopolitiska programmet som en del av hållbarhetsbokslutet. Resultaten redovisas genom en förenklad tabell över utvecklingen och exempel från Ystads kommuns verksamheter. Uppföljningen är tänkt att användas som ett diskussionsunderlag för hur vi tillsammans kan skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor hos kommunens medborgare. Efter vissa resultat visas hur trenden inom området ser ut för Ystads kommuns del, om den är positiv, negativ eller otydlig.

	Positiv utveckling/förbättring, alternativt att resultatet för Ystads kommun är sämre än genomsnittet för Skåne
	Otydlig trend
	Negativ utveckling/försämring, alternativt att resultatet för Ystads kommun är sämre än genomsnittet för Skåne.

Delaktighet och inflytande i samhället

Mål

- Medborgarna upplever god delaktighet och goda möjligheter till inflytande
- Barn och unga har möjlighet till inflytande och delaktighet i frågor som rör dem
- Alla medborgare har jämställda och lika möjligheter att forma sina liv och delta i samhällsutvecklingen
- Ystadsbor i alla åldrar och med olika förutsättningar har möjlighet att delta i social gemenskap
- Medborgarna uppfattar den kommunala kulturverksamheten som en tillgänglig, angelägen och självklar del av deras vardag
- Ystads Kommun är ett tillgängligt samhälle, vad det gäller bemötande, attityder och tillgängligheten i den yttre och inre miljön

Kommunens förvaltningar har under år 2016 arbetat med flera olika aktiviteter som berör målområdet Delaktighet och inflytande. Nedan följer några exempel från verksamheternas arbete.

Exempel på arbete under 2016

Barn och unga har möjlighet till inflytande och delaktighet i frågor som rör dem

Mobilappen "**Listen App**" har skapat nya möjligheter för Ystad kommun att låta Ystad kommuns barn och unga mellan 7 och 20 år komma till tals och engagera sig – lättillgängligt och på deras villkor. Kommunens ambition har under en tid varit att hitta nya sätt att engagera barn och unga i samhällsutvecklingen; att få dem att känna större delaktighet samt att både fånga upp och skapa engagemang.

Ungdomsfullmäktige fungerar redan som en remissinstans till många frågor som berör barn och unga, men de fyra mötena per år räcker inte, och några frågor kan inte vänta så länge. Barn och unga kan också lämna in medborgarförslag, men många unga upplever detta som omständligt. Därför kom önskemålet från Ungdomsfullmäktige om en form av webbinflytande, vilket så småningom resulterade i satsningen på appen "Listen App", som nu kompletterar kommunens övriga insatser för att engagera målgruppen. För att ge alla samma förutsättningar, även de som inte har tillgång till mobiltelefon, finns också en hemsida med samma funktioner som i appen. Ett av syftena är att skicka snabba enkäter med frågor som berör barn och unga, för att få en uppfattning om attityder, åsikter, sociala mönster och hur de upplever kommunen. Frågorna öppnar för dialog och diskussion och fungerar som ett verktyg i kommunens arbete. I appen ges även evenemangstips och möjligheten att lämna in förslag, vilket är nästa, fördjupade steg i delaktighetsprocessen.

Arbetet med **kommunens barnchecklista** har inletts under året genom att tjänstepersoner har utbildats gällande barnkonventionen och nämndernas ledamöter har fått information avseende hur barnchecklistan ska tillämpas inför beslut. Under hösten 2016 utbildades 89 tjänstepersoner inom kommunen i hur förvaltningarna ska arbeta med barnchecklista och barnrättsfrågor i kommunens verksamheter vilket inneburit att något fler barnchecklistor än tidigare har följt med ärendet till nämnderna för beslut. Utbildningstillfällena har hållits av kommunens strategiska nätverk för barnrätt i praktiken (barnrättsgruppen). Barnrättsgruppen arbetar för att skapa ett sammanhållet och förvaltningsövergripande barnrättsarbete och synliggöra barn och ungas rättigheter i hela kommunorganisationen.

Samtliga förvaltningar har sedan 2016 egna nämndsgrupper från ungdomsfullmäktige i syfte att öka barn och ungas delaktighet i det kommunala beslutsfattandet.

Medborgarna uppfattar den kommunala kulturverksamheten som en tillgänglig, angelägen och självklar del av deras vardag

Under året har en ny satsning "Mötas i musik i hemmet" gjorts på kultur för äldre med stort behov av omsorg som bor kvar i hemmet. Satsningen görs i samarbete mellan Social omsorg och Kultur och utbildning och har inneburit att en musikpedagog kommit hem till åtta äldre vid fem tillfällen var för att spela och sjunga tillsammans.

Ystads Stadsbibliotek har renoverats och förnyats invändigt. Sagostunder, fredagsmys, ny avdelning för unga, språkcaféer och många andra aktiviteter bidrar till att många olika grupper känner sig lockade av att besöka biblioteket. Under invigningshelgen i april kom 4 000 besökare och även under resten av året har biblioteket haft fler besökare än tidigare år.

Med **Seniorernas Hus** vill kommunen främja hälsa, förebygga ohälsa och ge förutsättningar för ett aktivt åldrande. Här erbjuds Ystads seniorer (65+) att delta i den sociala gemenskapen och de aktiviteter som bjuds. Alla äldre är välkomna, oavsett om man tillhör en förening eller inte. Här erbjuds aktiviteter i egen regi men också i samarbete med frivilliga, studieförbund och olika föreningar. Alla aktiviteter är öppna för alla, oavsett vem som står som medarrangör och inga medlemskap krävs. Tanken är att Seniorernas Hus ska utvecklas i samråd med besökarna, därför tar verksamheten gärna emot önskemål och förslag på nya aktiviteter!

Indikator	År	Resultat	Trend	Kommentar	Källa
Kunskap om barnkonventionen	2016	Pojkar Åk 6 (2012 43 %) 2016 62 % Åk 9 (2012 21 %) 2016 44 % Gy 2 (2012 24 %) 2016 38 %	↑	Andel som angett att de vet vilka rättigheter de har enligt barnkonventionen i samtliga årskurser	Region Skåne, Folkhälsoenkät barn och unga
		Flickor Åk 6 (2012 49%) 2016 57 % Åk 9 (2012 23 %) 2016 45 % Gy 2 (2012 21 %) 2016 36 %	↑		
Tillgänglighet ur ett funktionshinderperspektiv	2016	Placering 54 av 190 kommuner	↓	Försämrad placering sedan 2015. År 2015 var Ystads kommun på plats 46.	Humana Tillgänglighetsbarometer
Delaktighetsindex	2016	Placering 57		Ystads placering 57. Medelvärde för riket 56	KKIK, Kommunens kvalitet i korthet
Deltagit i förening klubb eller organisation de senaste 12 månaderna	2016	Pojke Åk6, 94,6%, åk 9 74,3%, Gy2 54,1% Flicka Åk6, 80%, Åk9 68%, Gy 2 46,1%		Deltagande i förening eller motsvarande är generellt sätt högre hos pojkar och sjunker med åldern.	Region Skåne, Folkhälsoenkät barn och unga
Antal medborgarförslag	2016	45 (2016) 40 (2015)	↑		Kommunkansliet
Antal Barnchecklistor	2015	2 (2015)	↑		Resp. förvaltning
	2016	16 (2016)			

Trygga och goda uppväxtvillkor

Mål

- **Alla barn har goda och trygga uppväxtvillkor**
- **Barn och familjer erbjuds det stöd de upplever sig eller bedöms vara i behov av**
- **All förskole- och grundskoleverksamhet, all skolbarnomsorg samt gymnasieskolan har en god arbets- och lärandemiljö. Barn, elever, personal och föräldrar känner trygghet och trivs i dessa verksamheter**
- **Samverkan mellan för barnet och familjen viktiga aktörer fungerar väl**
- **Barn och ungdomar i Ystads kommun har en god psykisk hälsa**
- **Elever når de nationella kunskapsmålen**

Exempel på aktiviteter under 2016

Barn och familjer erbjuds det stöd de upplever sig eller bedöms vara i behov av

Föräldrar som behöver stöd i sitt föräldraskap erbjuds **familjebehandling** genom Norregatans familjeverksamhet. Under 2016 har 82 stycken barn och deras familjer haft kontakt med Familjeverksamheten. Verksamheten erbjuder också råd och stöd till familjer som innebär upp till fem samtal utan registrering. Under 2016 har 46 familjer erbjudits råd och stödsamtal. Barn som lever eller har levt i familjer med missbruk, våld eller psykisk ohälsa erbjuds plats i stödgruppen Macken och under 2016 har två grupper genomförts.

Tre **föräldrakurser (COPE)** för föräldrar med barn 3-11 år har hållits på Norregatans Familjeverksamhet under 2016. Utvärderingar visar att föräldrarna överlag är nöjda med kursen och att de lärt sig användbara strategier samt att de upplever att barnets beteende har påverkats positivt sedan de börjat använda strategierna i familjen.

”Barn gör rätt om de kan” är en satsning i sydöstra Skånes kommuner (Ystad, Simrishamn, Skurup, Tomelilla och Sjöbo) i samarbete med Region Skåne/BUP. Satsningen fokuserar på bemötande av elever med problemskapande beteende med utgångspunkt i Ross Greens tankar och metoder. Projektet påbörjades i maj 2015 och genomfördes under läsåret 2015/2016. Satsningen vänder sig till personal i förskoleklass, grundskola och fritidshem. Samtliga skolor har utsedda nyckelpersoner med uppgift att sprida satsningen ut på skolorna. I varje kommun finns också samordnare. Ystads kommun fortsätter från höstterminen 2016 projektet på egen hand och en femårsplan finns. Ystad kommun beviljades 352 000 kr i bidrag för kalenderåret 2017 från SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten), så kallade SIS-medel, för arbete med projektet ”Barn gör rätt om de kan”.

Samverkan mellan för barnet och familjen viktiga aktörer fungerar väl

Nätverksmöte (tidigare Resursmöte) är ett positivt arbetssätt som bygger barnets hjälpbehov på dess styrkor och förmågor. Fokus ligger på att se barnets hela situation och utifrån den hitta hållbara lösningar. Ibland är många personer och myndigheter inblandade i ett barns utveckling. Föräldrar och personal kan då känna att de olika parterna/aktörerna inte känner till varandras uppdrag eller att de har olika visioner om vad som är bäst för barnet. För att undvika detta och för att få en bra samlad planering kring barnet, kan någon av föräldrarna eller personalen runt barnet ansöka om Nätverksmöte. När en ansökan kommit in, får två speciellt utbildade samtalsledare i uppdrag att hålla i Nätverksmötet. Innan själva Nätverksmötet träffas föräldrar, samtalsledare och initiativtagare vid ett förmöte. Det är föräldrarna som tillsammans med samtalsledarna, bestämmer vilka som ska delta i det egentliga Nätverksmötet. Var och en av de inbjudna har som uppgift att se på vilket sätt de bäst kan bidra för att barnet skall kunna gå vidare i sin utveckling. Projektet är en satsning finansierad av

kommunens Sociala investeringsfond, efter en halvtidsutvärdering av projektet har ett antal förändringar av arbetssättet gjorts. Projektet skulle ha avslutats i juni 2016 men då förändringarna inte implementerats än beviljades projektet förlängning till juni 2017.

Ystads kommun ingår sedan våren 2015 tillsammans med Trelleborg, Klippan och Tomelilla i en utvecklingsprocess med fokus på **strategisk samverkan**. Satsningen drivs av Näringsliv Skåne som ett led i arbetet med ungas inträde på arbetsmarknaden. Kopplat till arbetet finns nationalekonomen Ingvar Nilsson och beteendevetaren Eva Nilsson Lundmark som processtödd till kommunerna. Under 2016 har arbetet med strategisk samverkan inneburit totalt fem gemensamma seminarier med övriga deltagande kommuner. Arbetet har bland annat lett till en metodskrift för strategisk samverkan. I Ystad har en struktur för det lokala samverkansarbetet utarbetats och förankrats hos ledning och berörda tjänstepersoner samt förtroendevalda. Arbetssättet innebär bland annat en tydligare koppling till kommunens övergripande målstyrning och förändrat arbetssätt vad gäller nämndsövergripande samverkan.

Indikator	År	Resultat	Trend	Kommentar	Källa
Barn i relativ ekonomisk utsatthet	2014	13 procent (14 procent 2013)	↑	Indikatorn mäter relativ ekonomisk utsatthet vilket innebär att den visar hur stor andel av barnen som lever i de hushåll som har de lägsta inkomsterna i samhället.	Barnombuds mannen
Barn i familjer med låg inkomststandard	2014	6 procent (6 procent 2013)	→	Indikatorn mäter absolut ekonomisk utsatthet vilket innebär att den visar hur stor andel av barnen som lever i hushåll där inkomsterna inte räcker till för att betala boende och de mest nödvändiga levnadsomkostnaderna.	Barnombuds mannen
Stressad av skolarbetet	2016	Pojkar Åk 6 2012 9% 2016 6% Åk 9 2012 28% 2016 39% Gy 2 2012 30% 2016 42% Flickor Åk 6 2012 13% 2016 22% Åk 9 2012 46% 2016 65% Gy 2 2012 62% 2016 72%	↓ ↓	Andel som svarat att de känner sig "Mycket" eller "Ganska mycket" stressade av sitt skolarbete Flickor anger i högre grad att de känner sig stressade än pojkar i samtliga årskurser Jämfört med föregående undersökning har skolstressen ökat bland pojkar och flickor i alla årskurser utom bland pojkar i årskurs sex. De största ökningarna återfinns bland flickor i årskurs nio med 18 procentenheter.	Region Skåne, Folkhälsoenkät barn och unga
Arbetsro på lektionerna	2016	69 % 81 %	→ ↓	Andel av eleverna som instämmer helt eller till stor del i att "Det är lugnt under lektionerna när vi arbetar" vilket är en svag förbättring sedan 2015. Andel av eleverna instämmer helt eller till stor del i påståendet "Jag kan koncentrera mig på lektionerna" Detta är en försämring sedan 2015, (83,4 %)	Ystads kommuns elevenkät, åk 2-9, genomförs årligen
Måluppfyllelse	2016	Måluppfyllelse i åk 6 varierar mellan skolorna från 77-100 procent. Andel åk 9-elever som nått kunskapskraven i alla ämnen är 86 procent Gymnasiebehörighet 92 procent. Meritvärdet 2016 var 237 poäng. Andel elever som nått kunskapskraven per ämne varierar mellan 94 och 100 procent.	↑	Måluppfyllelsen är högre än i Skåne	Kultur och utbildningsförvaltningen
Psykiska eller somatiska besvär	2012 - 2016	Pojkar Åk 6 2012 19% 2016 19% Åk 9 2012 22% 2016 29% Gy 2 2012 22% 2016 27% Flickor Åk 6 2012 35% 2016 34% Åk 9 2012 52% 2016 52%	↓	Andel som svarat att de haft minst två psykiska eller somatiska besvär mer än en gång i veckan det senaste halvåret. För åk 6 ses ingen skillnad mellan åren inte heller hos flickor i åk 9, som dock ligger högt. Försämring har skett i gymnasiets åk 2, främst hos flickor där andelen ökat med 28 %	Region Skåne, Folkhälsoenkät barn och unga

Sunda och säkra miljöer och produkter

Mål

- **Ystads kommun är en trygg och säker kommun**
- **Ett folkhälsoperspektiv införlivas i Agenda 21**
- **Ystads kommun informerar, planerar och arbetar aktivt för att skydda människor mot skadliga effekter av UV-strålning i den yttre miljön**

Exempel på arbete under 2016

Falloolyckor är den vanligaste olycksorsaken i Sverige och äldre personer är speciellt drabbade. Fem gånger fler hamnar på sjukhus efter falloolyckor än efter trafikolyckor. Medicinering samt yrsel eller andra balansproblem är, förutom det som kan hänföras till olyckor som halka eller snubbla, vanliga orsaker till fallskador bland äldre. Resultat visar att äldre kvinnor skadar sig betydligt oftare än män. För att förhindra falloolyckor finns ett **fallpreventionsprogram** med förebyggande insatser inom äldreomsorgen, både i ordinärt och särskilt boende samt inom avdelningen för funktionsnedsättning och stöd. Det finns även möjlighet för personer över 75 år att använda kommunens fixartjänst för att undvika situationer som kan leda till fall i hemmet.

År 2016 var fjärde året som en **säkerhetsmessa** arrangerades för elever i årskurs 7. På säkerhetsmässan får eleverna diskutera trafiksäkerhet i samband med cykel- och mopedåkning – vad man kan göra vid en olycka/trafikolycka - diskutera konsekvenser av brand, klotter och annan skadegörelse - vara med om en verklighetstrogen övning med utrymning vid brand - veta mer om försäkringar, bankkort och koder. Arrangörer är bland andra Ystads kommun, räddningstjänst och polis.

Under hösten har samtliga elever i årskurs 4 fått besök av skådespelare, räddningstjänst och polis. En kort dramatisering utgick från innehållet i **Livsviktig handbok** – tänk efter före och agera rätt vid kris (en broschyr som samtliga hushåll i kommunen fått under året) då eleverna fick veta om hur de kan förbereda sig för exempelvis ett elavbrott. Eleverna kunde också ställa skådespelare, polis och räddningstjänst.

Ystads kommuns **plan mot våldsbejakande extremism** antogs av kommunfullmäktige den 15 december. Syftet med planen är att underlätta arbetet mot våldsbejakande extremism och bidra till att invånarna i Ystads kommun känner sig trygga och inkluderade i den sociala samvaron. I planen beskrivs hur kommunen är organiserad i arbetet mot våldsbejakande extremism. I planen synliggörs också inom vilka områden kommunen kommer att arbeta för att förebygga våldsbejakande extremism samt vilka mål och aktiviteter som kopplas till detta.

Marietorps naturskola har fungerat som samordnare av **Grön Flagg för skolor och förskolor** i Ystads kommun. Det arrangerades en föreläsning för all personal i förskolan inom området Kemikaliesmart förskola vidare har det genomförts en inspirationsförmiddag för skolans personal med inriktning mot Hållbar utveckling. Av kommunens 13 förskolor är sju förskolor miljöcertifierade med Grön Flagg, fyra är igång och arbetar med sina utvecklingsområden och två förskolor har inte påbörjat arbetet. På grundskolan är tre skolor miljöcertifierade, tre är igång och arbetar med sina utvecklingsområden och sex skolor har ännu inte påbörjat

arbetet. Parkskolan på Ystad gymnasium är också miljöcertifierade med Grön Flagg och arbetar med nya utvecklingsområden.

Kultur och utbildningsförvaltningens förvaltningshus har under året arbetet med att **sortera avfall**. Nu finns möjlighet att sortera avfall på varje våning, ingen har längre papperskorg på kontoret, containern på tomten är ersatt med en återvinningsstation där förvaltningshusen tillsammans nu kan återvinna avfall.

Indikator	År	Resultat	Trend	Kommentar	Källa
Låg tillit	2012 - 2016	Pojkar Åk 6 2012 38% 2016 40% Åk 9 2012 53% 2016 53% Gy 2 2012 60% 2016 60 % Flickor Åk 6 2012 42% 2016 49% Åk 9 2012 71% 2016 69% Gy 2 2012 69% 2016 76%	→	Tillit till andra är en viktig del av begreppet socialt kapital. Andelen barn och unga med låg tillit till andra människor ökar med stigande ålder och i de två äldsta årskurserna uppger sex av tio pojkar och drygt sju av tio flickor att de inte litar på de flesta människor.	Region Skåne Folkhälsoenkät barn och unga
Trygg på väg till/från skolan	2012 - 2016	Pojkar Åk 6 2012 93% 2016 86% Åk 9 2012 92% 2016 87% Gy 2 2012 94% 2016 86% Flickor Åk 6 2012 78% 2016 71% Åk 9 2012 84% 2016 70% Gy 2 2012 81% 2016 67%	↓	Jämfört med föregående undersökning har den upplevda tryggheten minskat i samtliga åldersgrupper.	Region Skåne Folkhälsoenkät barn och unga
Råkat ut för en olycka som fått dig att uppsöka sjukvård senaste 12 månaderna	2012 - 2016	Pojkar Åk 6 2012 36% 2016 40% Åk 9 2012 38% 2016 35 % Gy 2 2012 28% 2016 33% Flickor Åk 6 2012 35% 2016 37 % Åk 9 2012 33% 2016 19% Gy 2 2012 29 % 2016 21%			Region Skåne Folkhälsoenkät barn och unga

Gott skydd mot smittspridning

Mål

- Ett gott skydd mot infektionssjukdomar bibehålls genom vaccination, information och smittspårning
- Smittspridning från djur och livsmedel åtgärdas och undanröjs
- Ystads kommun levererar ett gott vatten med hög kvalitet och med god leveranssäkerhet
- Spridning av sexuellt överförbara sjukdomar minskar och förebyggande insatser finns
- Alla barn har ett fullgott skydd enligt gällande vaccinationsprogram

Exempel på arbete under 2016

Alla barn har ett fullgott skydd enligt gällande vaccinationsprogram

Skolhälsovården följer det nationella vaccinationsprogrammet och majoriteten av vårdnadshavarna väljer att vaccinera sina barn. Nya föreskrifter gällande vaccination av målgruppen nyanlända finns och skolhälsovårdens befintliga ordinationer har reviderats på grund av detta.

Spridning av sexuellt överförbara sjukdomar minskar och förebyggande insatser finns

Avgångsklasserna på Ystad gymnasium träffar ungdomsmottagningen gällande sexuellt beteende på utlandsresor. Det finns lättillgängliga kondomer hos både skolsköterska och kurator.

Ystads kommun levererar ett gott vatten med hög kvalitet och med god leveranssäkerhet

Kommunen har i och med investeringarna i Nedraby vattenverk och Sjöhog avloppsreningsverk säkrat upp och fått en långsiktigt hållbar vattenförsörjning i ett flergenerationsperspektiv. Med dessa två anläggningar står kommunen rustad för att möta både nuvarande och framtida utmaningar och vattenkvaliteten kan fortsatt hålla hög nivå.

Indikator	År	Resultat	Trend	Kommentar	Källa
Antal fall av campylobacter i Skåne.	2015	1 269 fall	↓	Det är en stadig uppgång av antalet fall sedan 2008. Analys visar att det år 2015 framförallt är antalet inhemska fall som ökat.	Smittskydd Skåne
Antal fall av HIV i Skåne.	2015	HIV- 41 fall, 27 män och 14 kvinnor rapporterades som nydiagnostiserade	↑	Sedan 2012 bygger den redovisade statistiken av HIV enbart på fall som antingen nydiagnostiserats i Skåne eller där Skåne är första diagnostiserande landsting i Sverige. Med små variationer uppåt och neråt är den långsiktiga trenden i Skåne att en lång uppgång från 1900-talet bröts 2009 och att antalet fall därefter successivt minskat	Smittskydd Skåne
Antal fall av hepatit B i Skåne.		Hepatit B 10 fall av akut hepatit B i Skåne, åtta män och två kvinnor. 255 fall av kronisk hepatit B.	↓	En ökning med 90 fall av kronisk Hepatit B jämfört med 2014. Den överväldigande majoriteten av kronisk hepatit B som anmäls 2015 har smittats som barn i länder där hepatit B fortfarande är vanligt. Tre gånger så många män som kvinnor rapporterades.	Smittskydd Skåne
Antal fall klamydia i Skåne.		Klamydia 4 750 fall	↓	En ökning med 11 % jämfört med 2014.	Smittskydd Skåne

Fysisk aktivitet

Mål

- **Samhället är utformat så att det ger förutsättningar för fysisk aktivitet**
- **Alla medborgare har tillgång till attraktiva och säkra cykel- och gångbanor**
- **För att säkerställa tillgången till attraktiva grönområden för alla medborgare verkar kommunen i linje med grönstrukturprogrammet i planerings- och exploateringsfrågor**
- **Äldre, långtidssjuka och funktionshindrade erbjuds aktivt möjligheter till motion och träning på sina egna villkor**
- **Barn och ungas förutsättningar att aktivera sig är goda**

Exempel på aktiviteter under 2016

Samhället är utformat så att det ger förutsättningar för fysisk aktivitet

Under hösten 2016 har **Senior Sport School** genomförts med 22 deltagare i åldersgruppen 60+. Satsningen har varit mycket uppskattad av deltagarna, de har fått prova ett flertal olika motionsaktiviteter och fått ökad kunskap om hur de kan göra hälsosamma val.

Under 2016 har Ystad Arena slagit upp sina portar till A-hallarna som använts flitigt till handbollsmatcher och andra idrottsarrangemang. Under året har även andra idrottsanläggningar byggts av föreningar runt om i kommunen där bland annat IK Vinco anlagt en cykelbana och Löderups IF en tennisplan och en multisportplan. Ett arbete med att rusta upp spontanidrottsplatser runt om i kommunen har påbörjats. Under 2016 renoverades två idrottsplatser. Arbetet kommer att fortsätta under 2017-2019.

Alla medborgare har tillgång till attraktiva och säkra cykel- och gångbanor

Kommunen deltar i Trafikverket och Regions Skånes anläggande av Sydkustleden, en cykelväg längs kusten och arbetet med en cykelväg mellan Hedeskoga och Sövestad beräknas att påbörjas 2017. Större gång- och cykelvägar sopas en gång per månad. Parkenheten sköter cykel- och gångvägar i parkmiljö, strandpromenaden och hälsans stig.

För att säkerställa tillgången till attraktiva grönområden för alla medborgare verkar kommunen i linje med grönstrukturprogrammet i planerings- och exploateringsfrågor

Ystads tidigare grönstrukturprogram har utgått och ersatts av Fördjupad översiktsplan (FÖP) Staden Ystad 2030 som antogs under 2016. Nya grönområden säkerställs i detaljplaner, i det pågående arbetet med Västra Sjöstaden etapp 3 kommer stora ytor att planläggas som natur. Dessa binder ihop grönytor och ytor för dagvattenhantering både norr och söder om planområdet.

I detaljplanerna arbetas också kontinuerligt med att skapa goda kopplingar, både till och från och mellan grönstråken. Ett exempel under 2016 är i detaljplanen för Verkmästaren 18, som medger en ny skola. Där säkerställs också en gång och cykelväg som gör att man kan röra sig från skolan mot Åvallastråket utan att behöva vara ute i gaturummet.

I de grönområden som skapas genom detaljplaner finns möjlighet att påbörja planeringen för nya lekplatser eller aktivitetsytor. Kommunen har anlagt nya boulevaner vid Anna Lindhs plats samt i Ingelstorp. För att möjliggöra utomhusträning har en hinderbana byggts vid tennisbanan i Svarte samt två utegym, ett i Nybrostrand och ett i Ystad tätort. I Svarte har en ramp byggts för att göra stranden mer tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Inom ramen för en nationell satsning fick Sveriges kommuner pengar för att genomföra **sommarlovsaktiviteter kostnadsfritt till alla barn**. Syftet med aktiviteterna var att ge barn och unga stimulans och personlig utveckling, stimulera både flickors och pojkars deltagande, främja integration och skapa nya kontaktytor mellan barn med olika social bakgrund. Under sommarlovet kunde barn och unga mellan 6-15 år gå på bio, prova tennis, laga mat, åka båt, gå på sommaboksfika, hoppa hoppborg, upptäcka vad som finns under ytan, filma för en dag, segla med mera.

Indikator	År	Resultat	Trend	Kommentar	Källa
Fysisk aktivitet minst 30 minuter om dagen	2012 - 2016	Pojkar Åk 6 (88-91%) Åk 9 (85-89%) Gy åk 2 (88-83%) Flickor Åk 6 (92-88%) Åk 9 (82-87%) Gy åk 2 (83-80%)		Andelen pojkar och flickor som idrottar eller rör på sig regelbundet minskar generellt med åldern och pojkar idrottar eller rör sig mer än flickor i alla årskurser. Andelen flickor som rör sig mindre än 30 minuter per dag har ökat i årskurs 6 och på gymnasiet jämfört med föregående undersökning.	Region Skåne Folkhälsoenkät barn och unga
Tränar fyra dagar i veckan	2012 - 2016	Pojkar Åk 6 (42-48%) Åk 9 (51-61%) Gy åk 2 (45-47%) Flickor Åk 6 (39-45%) Åk 9 (33-37%) Gy åk 2 (40-32%)		Andelen pojkar och flickor som tränar fyra dagar i veckan har ökat mellan 2012 och 2016 i alla åk utom hos flickor i gymnasiets åk 2 där det minskat.	Region Skåne Folkhälsoenkät barn och unga

Tobak, alkohol, narkotika doping och spel

Mål

- Inga under 18 år använder tobak eller alkohol
- Tobaks- och alkoholkonsumtionen hos vuxna minskar
- Ystad är en kommun fri från narkotika och droger
- Ystads kommuns medborgare har god kunskap om risker med och konsekvenser av överdrivet spelande

Exempel på aktiviteter under 2016

Inga under 18 år använder tobak eller alkohol

Sen införandet av **tobaksfri skoltid i förskola och grundskola** upplever såväl elever som pedagoger att rökningen minskar. Till den antagna tobakspolicyn finns en handlingsplan som kontinuerligt uppdateras, nytt för år 2016 är att skollokaler har alkoholförbud och att polisens drogsök med hund är omnämnt. Ställningstagandet avseende alkoholfria skollokaler har som syfte att skolbyggnaderna ska vara en stödjande miljö för hälsa såväl för barn och elever som för vuxna. Även Ystads gymnasium har upprättat en **handlingsplan för ett drogfritt gymnasium**. Handlingsplanen tar upp förhållningssätt och rutiner kopplat till tobak, alkohol och narkotika samt förebyggande insatser. Syftet med handlingsplanen är att arbeta för en drogfri uppväxt, förhindra missbruk, främja hälsa, förhindra tillbud och olyckor samt att motverka konflikter och utslagning bland elever på grund av drogmissbruk. Handlingsplanen grundar sig på en kombination av omtanke, tydliga regler, konsekvenser och stöd för att uppnå en hälsosam och säker arbetsplats för alla på Ystad Gymnasium.

Föräldrars attityder till alkohol påverkar barns och ungas alkoholvanor. Trots att föräldrar blivit mer restriktiva med att bjuda på alkohol har drygt var fjärde elev i årskurs nio och knappt varannan elev blivit bjudna av sina föräldrar. Berusningsdrickande är uppemot tre gånger så vanligt bland elever i årskurs nio som bjuds på alkohol av sina föräldrar jämfört med elever vars föräldrar inte bjuder på alkohol, och nästan dubbelt så vanligt bland gymnasieelever.

Föräldrautbildningen Absolut Förälder som erbjudits föräldrar i Ystad sedan 2003 ger föräldrar fakta och möjlighet till diskussion kring unga/alkohol och eftertanke kring eget förhållningssätt som tonårsförälder. Kursen erbjuds till alla föräldrar med barn i åk 6-9. Absolut Förälder omfattar tre tillfällen i åk 6 och åk 7 samt kortare informationsinsatser i åk 8 och 9. En del förändringar i upplägget har skett de senaste åren eftersom flera skolor valt att genomföra kursen med obligatorisk närvaro för eleverna i årskurs 6 och 7. Detta har medfört ett ökat antal deltagande föräldrar i kursen. I genomsnitt har 78 % av barnens föräldrar deltagit (avser de kommunala skolorna).

Ystad är en kommun fri från narkotika och droger

Småkommuner mot droger har varit ett pilot-, utveckling- och samverkansprojekt mellan Simrishamn, Staffanstorps och Ystad som har pågått mellan 2014-2016. Tillsammans med professionella filmteam har unga producerat en film kring drogproblematik bland ungdomar. Småkommuner mot droger riktades i huvudsak till de elever som gick i åk 7 vid projektstart våren 2014. Dessa elever hade obligatorisk medverkan i projektet från åk 7 till projektet avslutades i åk 9. Syftet var att förändra ungas attityder och inställningar till droger så att de aktivt och av egen vilja bestämmer sig för att avstå från droger. Enkäter visar att ungdomars möjlighet, lust och användande av cannabis har ökat under de tre åren i alla kommunerna. Enkäterna visar att eleverna i Ystads kommun blivit mer medvetna om hur farligt spice och annan narkotika är och hur bruket ser ut i samhället.

Indikator	År	Resultat	Trend	Kommentar	Källa
Daglig rökning	2012 - 2016	Åk 9 Pojkar (11-3%) Flickor (3-3%) Gy åk 2 Pojkar (13-6%) Flickor (14-7%)	↑	Daglig rökning minskar.	Region Skåne Folkhälso- enkät barn och unga
Daglig snusning	2012 - 2016	Åk 9 (2012, 3 %) 2016 6 % Gymnasiet åk 2 (2012 5 %) 2016 9 %	↓	Snusning är vanligare bland pojkar än flickor och ökar med stigande ålder. I Skåne visas en nedåtgående trend att snusningen minskar men i Ystad har snusningen ökat	Region Skåne Folkhälso- enkät barn och unga
Druckit alkohol senaste året	2012 - 2016	Åk 6 Pojkar 2012 26% 2016 17% Flickor 2012 18 %, 2016 7 % Åk 9 Pojkar 2012 54% 2016 39% Flickor 201 72%, 2016 49 % Gymnasiet Åk 2 Pojkar 2012 87 % 2016 82 % Flickor 2012, 87 % 2016 86 %	↑		Region Skåne Folkhälso- enkät barn och unga
Druckit alkohol så att en blivit berusad	2012 - 2016	Pojkar 2012 35,7%, 2016 19,1% Flickor 2012, 49,2%, 2016 24,2%	↑	Elever i åk 9 och gymnasiet åk 2 som anger att de någon gång druckit så mycket alkohol att de känt sig berusade	Region Skåne Folkhälso- enkät barn och unga
Blivit bjuden på alkohol av föräldrar	2012 - 2016	Åk 9 Pojkar 2012 26% 2016 20% Flickor 2012 44% 2016 24% Gy åk 2 Pojkar 69% 2016 41% Flickor 64% 2016 52%	↑		Region Skåne Folkhälso- enkät barn och unga
Någon gång använt narkotika	2012 - 2016	Åk 9 Pojkar 2012 9% 2016 4,5% Flickor 2012 2%, 2016 3 % Gymnasiet Åk 2 Pojkar 2012 15 % 2016 20 % Flickor 2012,16 % 2016 12 %			Region Skåne Folkhälso- enkät barn och unga